

mgr, mgr inż. Piotr Dembicki

Konstytucyjna zasada zrównoważonego rozwoju w realizacji procesów inwestycyjno-budowlanych

Promotor: prof. dr hab. Janina Ciechanowicz-McLean

Promotor pomocniczy: dr Diana Trzcńska

Streszczenie

Rozważaniom w ramach niniejszej rozprawy poddano zasadę zrównoważonego rozwoju, przede wszystkim w systemie prawa polskiego, jej charakter i treść. Jest to zasada ustrojowa, która dotyka wielu obszarów działalności człowieka, w tym także procesów inwestycyjno-budowlanych. Dlatego też kwestie te odniesiono do realizacji tychże procesów. Procesy te bowiem dotyczą wszelkich inwestycji budowlanych, a tym samym wiążą się z ingerencją w środowisko oraz przekształcają otoczenie, co ma istotne znaczenie dla obecnych i przyszłych pokoleń.

Podstawowym celem i zarazem problemem badawczym niniejszej pracy jest zbadanie rzeczywistego stopnia wdrażania zasady zrównoważonego rozwoju w ramach regulacji prawnych i ich stosowania w realizacji procesów inwestycyjno-budowlanych. Główną hipotezą natomiast jest stwierdzenie, że zasada zrównoważonego rozwoju, pomimo jej obowiązywania, nie jest wystarczająco implementowana i wdrażana w instytucjach prawa dotyczących realizacji procesów inwestycyjno-budowlanych. Zbadanie tych kwestii posłużyło do sformułowania wniosków co do stopnia tego wdrażania i postulowanych zmian, które mogą poprawić zidentyfikowane problemy lub zagrożenia. Rozważania oparto na instytucjach prawa charakterystycznych dla procesów inwestycyjno-budowlanych, możliwych do powiązania z realizacją zasady zrównoważonego rozwoju, czyli dotyczących w szczególności: środowiskowych uwarunkowań, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz prawa budowlanego, a także wybranych aspektów ochrony przyrody.

Rozważania, poprzedzone wprowadzeniem, zawarto w pięciu rozdziałach, po których dokonano podsumowania. Wprowadzenie poświęcono określeniu celu i zakresu niniejszej pracy, a także przedstawieniu aktualnego stanu badań wraz z uzasadnieniem podjęcia tematu badań. Dalej zawarto także informacje o metodach badawczych zastosowanych w pracy.

W pierwszym rozdziale przedstawiono zasadę zrównoważonego rozwoju jako podstawową zasadę prawa. Wpierw odniesiono się do pojęcia zasad prawa i wartości w systemie prawa polskiego, w szczególności ich znaczenia i miejsca w tym systemie. Dalej przedstawiono źródła i genezę zasady zrównoważonego rozwoju, wraz z pozaprawnymi aspektami koncepcji zrównoważonego rozwoju. Następnie skupiono się głównie na prawnych aspektach tej zasady – charakterze i treści, funkcjonowaniu w systemie prawa ochrony środowiska oraz względem innych zasad prawa. Porównawczo przedstawiono również kluczowe aspekty funkcjonowania tej zasady w prawie międzynarodowym, prawie Stanów Zjednoczonych oraz w prawie Unii Europejskiej.

Drugi rozdział poświęcono natomiast procesowi inwestycyjno-budowlanemu. Przedstawiono pojęcie tego procesu i jego zakres, a także najważniejsze aspekty takiego procesu. Odniesiono się zwłaszcza do kluczowych aspektów prawnych oraz środowiskowych, wraz z wymogami w zakresie prawa ochrony środowiska. Uwzględniono także aspekty techniczne procesów inwestycyjno-budowlanych oraz przebieg takich procesów. Na koniec rozdziału przedstawiono pokrótce zasady panujące w prawie budowlanym.

Trzeci rozdział stanowił już właściwą część rozważań, bezpośrednio korespondujących z tytułem niniejszej pracy. Skupiono się bowiem na realizacji zasady zrównoważonego rozwoju w ramach kluczowych instytucji prawa w procesach inwestycyjno-budowlanych. Wpierw rozważaniom poddano regulacje dotyczące decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, jako najlepiej badającej wpływ przedsięwzięcia (tudzież inwestycji) na środowisko, także w długoletniej perspektywie. Następnie odniesiono przedmiotową zasadę do wymogów stawianych w związku ze studium i planem miejscowym oraz decyzjami o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Rozważania te skonfrontowano także z podstawowymi założeniami projektu kodeksu urbanistyczno-budowlanego. Dalej wskazano na związki zasady zrównoważonego rozwoju z prawem budowlanym, a właściwie z pozwoleniem na budowę i zgłoszeniem robót budowlanych, gdyż są to instytucje prawa dopuszczające realizację danej inwestycji.

Rozdział czwarty poświęcono ochronie prawnej gruntów i terenów w toku realizacji procesów inwestycyjno-budowlanych. Również te kwestie mają znaczenie dla pełnej oceny realizacji przedmiotowej zasady w tych procesach, chociaż część wymogów pozostaje nieco poza realizacją takich procesów. Skupiono się na trzech zagadnieniach: trwale zrównoważonej gospodarce leśnej (i możliwości realizacji inwestycji na terenie lasów), ochronie gruntów rolnych i leśnych przed zmianą sposobu ich wykorzystania oraz na ochronie drzew i krzewów

przed ich usunięciem. Są to jednak kwestie, które mają za zadanie ograniczyć realizację inwestycji na niektórych terenach.

Ostatni, piaty, rozdział właściwej części pracy zawiera rozważania na temat instytucji prawa, które zagrażają realizacji zasady zrównoważonego rozwoju w realizacji procesów inwestycyjno-budowlanych. Zagrożenia te mogą być dwojakie – nadmierne ograniczenie realizacji tych procesów lub nadmierna swoboda w tej realizacji. Pierwszemu zagrożeniu odpowiadają zastrzeżenia kierowane pod adresem konserwatorskiej ochrony przyrody prowadzonej na obszarach Natura 2000 oraz pod adresem ograniczeń względem realizacji inwestycji w zakresie elektrowni wiatrowych. Drugiemu zagrożeniu odpowiadają natomiast ułatwienia w realizacji prostych inwestycji budowlanych, których znaczna liczba może prowadzić do niekontrolowanego wpływu m.in. na środowisko.

Na końcu rozważań umieszczono rozdział podsumowujący. W nim uwzględniono kluczowe wnioski z rozważań poczynionych w rozdziałach wcześniejszych, wraz z nawiązaniem do całości procesów inwestycyjno-budowlanych. Przedstawiono również pewne postulaty co do zalecanych zmian w prawie i innych działań władz publicznych, celem poprawienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju w ogóle i bezpośrednio w realizacji procesów inwestycyjno-budowlanych.

mgr, mgr inż. Piotr Dembicki

Constitutional principle of sustainable development in realization of investment and building processes

Supervisor: prof. dr hab. Janina Ciechanowicz-McLean

Supporting supervisor: dr Diana Trzcińska

Abstract

Considerations under in this dissertation were principle of sustainable development, especially in polish law system, its nature and content. It is a systematic (constitutional) principle that affects many areas of human activity, including investment and building processes. Therefore, these issues are related to realization of these processes. These processes concern all building (construction) investments, and thus involve interference in the environment and transform the environment, which is significant importance for current and future generations.

The basic purpose and at the same time the research issue of this thesis is to study actual degree of implementation of the principle of sustainable development within the framework of legal regulations and their application in the realization of investment and building processes. The main hypothesis, however, is statement that the principle of sustainable development, despite its validity, is not sufficiently implemented and put into practice in legal institutions applying realization of investment and building processes not enough. Studying of these issues served to formulate conclusions about degree of this implementation and postulated changes that can improve identified issues or threats. The considerations were based on legal institutions characteristic of investment and building processes, possible to be related to realization of the principle of sustainable development, namely concerning in particular: environmental conditions, planning and spatial development, construction law, as well as selected aspects of nature protection.

The considerations preceded by the Introduction are contained in five chapters, after which summarize was made of all considerations. The introduction was dedicated to specifying the purpose and scope of this thesis and also to present the current state of research along with the justification for undertaking the research topic. Further details about research methods used in the thesis was also included.

The First Chapter presents the principle of sustainable development as the basic principle of law. First, the concept of principles of law and values was referred to system Polish law, in particular their importance and place in this system. Further, the sources and genesis of the principle of sustainable development are presented along with non-legal aspects of the concept of sustainable development.

Next, the main focus was on the legal aspects of this principle – nature and content, functioning in system of environmental law and in regard to other principles. The key aspects of how the objective principle works in international law, US law and European Union law are also compared

Chapter Two, however, was dedicated to investment and building process. The concept of this process and its scope as well as the most important aspects of such a process are presented. Particular attention is paid to key legal and environmental aspects of this process, including the requirements in the field of environmental law. Technical aspects of investment and building processes as well as the course of such processes were also taken into account. At the end of the chapter, the principles prevailing in the construction law are briefly discussed.

The Third Chapter was already the proper part of the considerations directly corresponding to the title of this thesis. The focus was on the realization of the principle of sustainable development in within key legal institutions in investment and building processes. First, the regulations concerning the decisions on environmental conditions were considered as the most thoroughly examining the impact of the undertaking (or investment) on the environment, also in the long-term perspective. Next, the objective principle was referred to the requirements set in connection with the study and the local plan as well as decisions on land development and development conditions. These considerations were also confronted with the basic assumptions of bill of urban and construction code. Next, the connections between the principle of sustainable development and the construction law, or actually the construction permit and the notification of construction works, were indicated, because these are legal institutions that allow the realization of a given investment.

The fourth chapter is dedicated to the legal protection of land and terrain in the course of investment and building processes. These issues are also important for a full assessment of the realization of the principle in these processes, although some of the requirements remain somewhat outside the realization of such processes. The focus was on three issues: per-

manently sustainable forest management (and opportunities for investments in the forests), protection of agricultural and forest land against the change in the way they are used, and protection of trees and shrubs before their removal. However, these are issues which are designed to limit the implementation of investments in some areas.

Last, fifth, the Chapter of the proper part of the thesis contains considerations on the subject of legal institutions that threaten the realization of the principle of sustainable development in the realization of investment and building processes. These threats can be twofold – excessive limitation of realization of these processes or excessive freedom in this realization. The first threat is objections addressed to conservation nature protection conducted in Natura 2000 areas and to the restrictions on the realization of investments in the field of wind farms. On the other hand, the second threat is facilitated by the realization of simple construction projects, the large number of which may lead to uncontrolled environmental impact.

At the end of the discussion a summary chapter is placed. It includes key conclusions from the considerations made in the previous chapters, including the connection with the entire investment and building processes. Some postulates regarding recommended changes in law and other actions of public authorities were also presented, in order to improve the realization of the principle of sustainable development in general and directly in the realization of investment and building processes.